

Муниципальное образование «Закаменский район»
Муниципальное казенное учреждение
«Закаменское районное управление образования»
Муниципальное автономное общеобразовательное учреждение
"Ехэ – Цакирская средняя общеобразовательная школа"

«Рассмотрено»
на заседании МО учителей
начального цикла
Банзарханова О.В. /Банзарханова О.В./
Протокол № 1
от «29» 08 2017г.

«Согласовано»
Заместитель директора школы
по УВР
Цырендоржиева О.М. /Цырендоржиева О.М./
«30» 08 2017
г.

«Утверждено»
директор школы
Б.Ц. Тубшинова /Б.Ц. Тубшинова /
Приказ № 54
от «31» августа 2017г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
по родному языку

Автор учебника: Р.С. Дылыкова
Класс: 3
Количество часов: 70
Учитель: Шагдурова Светлана Петровна

Ехэ – Цакир

2017

Тайлбари бэшэлгэ

Рабочая программа по родному языку в 3 классе составлена на основе следующих нормативных правовых актов:

- закона «Об образовании в Российской Федерации» в соответствии с требованиями Федерального государственного образовательного стандарта начального общего образования, утв. приказом Минобрнауки России от 06.10.2009 №373;
- Федерального государственного образовательного стандарта начального общего образования (утвержден приказом Минобрнауки России от 6 октября 2009 г. № 373
- Приказа Министерства образования и науки России от 3 июня 2011 года № 1994 «О внесении изменений в федеральный базисный учебный план и примерный учебный планы для образовательных учреждений РФ, реализующих программы общего образования, утвержденные приказом Министерством образования РФ от 9 марта 2004 года №1312»;
- Приказа Министерства образования и науки РБ от 3 сентября 2008 года № 1168 «О внесении изменений в региональный базисный учебный план и примерный учебные планы для образовательных учреждений РБ, реализующих программы общего образования, утвержденные приказом Министерства образования РБ»
- Учебного плана МАОУ «Ехэ-Цакирская СОШ» 2017-2018 гг.

Цели и задачи

3-дахи класста буряад хэлэ үзэлгэдэ тэдхэмжэ болохо тусхай методическа комплекс зохёогдоһон байна. Энэ комплекс 3 компонентһээ бүридэнэ. Гол компонентнь буряад хэлэ үзэхэ ном болоно. Энэ номой удха 2002 ондо зохёогдоһон буряад хэлэн болон литературна уншалгаар эхин хургуулиин Программа дээрэ үндэһэлнэ (авторнуудын Д.Д. Ошоров, С.Ц. Содномов, Р.С. Дылыкова).

3-дахи класста **буряад хэлэ үзэлгын зорилгонууд:**

- 2-дохи класста үзэхэнөө дабталга дээрэ үндэһэлжэ, хэлэнэй зүйлнүүдэй шэнэ шанар шанжэнүүдтэй танилсалга;
- фонетическэ, орфографическа, графическа, грамматическа ойлгосонуудые уламжалан үзэлгэ;
- орфографическа дадал дүршэл хүгжөөлгэ;
- хэлэлгэ хүгжөөлгэ;
- буряад хэлэндэ дуратайгаар хандалга, тэрэнэ шэнжэлхэ, шудалха эрмэлзэл хүгжөөлгэ;
- буряад хэлэнэй ашаар арадайнгаа соёл, заншал, түүхэ мэдэхэ болохо арга боломжо ололго;
- буряад хэлэ үзэлгыг үхибүүнэй наһанай болон хүгжэлтын шатануудта тааруугаар үнгэргэлгэ;
- ород хэлээр багшын ямаршье альтернативна номуудые хэрэглэхэдэ, тэдэндэнь тус буряад хэлэнэй ном тааруу байха зэргэтэй;
- метапредметнэ шэглэлтэй шадабари бүридхэлгэ. Энэ зорилго һүүлэй жэлнүүдтэ аргагүй хэрэггэйдэ тоологдодог болоо. Мүнөө үеын хуралсалай ябасада оруулагдажа байһан федеральна стандарттай холбоотой. Тэрээн соо эхин классай багша бүхэн «универсальные учебные действия» гэжэ шадабари хүгжөөхэ тусхай программатай байха гээд эрилтэ табигдана.

СОДЕРЖАНИ

Эхин классуудта грамматика ба бэшэгэй дүримүүднээ эгээл хүнгэн мэдэсэнүүд оруулагданхай. Эхин классай хурагшад үгын фонетическэ бүридэлтэй, зарим хэлэлгын хубинуудтай ба тэдэнэй шухала формонуудтай, мэдүүлэлэй тон юрэнхы янзануудтай, мэдүүлэлэй гэшүүдтэй, бэшэгэй дүримүүдтэй танилсаха болоно.

Хурагшадые үгын лексическэ удха шанартай, олон ондоо болон дүтэрхы удхатай үгэнүүдтэй практическаар танилсуулха. Хурагшад грамматикын болон бэшэгэй дүримүүдтэй танилсажа, хэлэ шудалан үзэлгэдэ хабаатай арга хэрэгсэлнүүдые түрэл түрэлөөрнь илгажа ба тэдэнээ зэргэсүүлэн хаража үзэхэ, тобшолол гаргаха шадабаритай болохо зэргэтэй.

Эхин классуудта үзэхэ программа гурбан бүлэгтэ хубаагдана: "Абяан ба үзэгүүд", "Үгэ", "Мэдүүлэл".

АБЯАНУУД БА ҮЗЭГҮҮД. Энэ бүлэгэй гол шухала ойлгосонуудые хурагшад нэгэдэхи класста ойлгожо абана. Хоёрдохи класста бэшэгэй дүримүүд сооһоо гол шухалань түргэн ба удаан аялгануудые, дифтонгнууд, йотированна аялгануудые үгэ соо зүб хэрэглэжэ, бэшэжэ хуралга болоно. Эдэниие хоёрдохи класста ойлгуулбашье, гурбадахи класста бүри орёо шэнэ дүримүүдые хэрэглэжэ дабтаха, бэхижүүлхэ хэрэгтэй.

Энэ "Абяан ба үзэгүүд" гэхэн бүлэг соо хэлэгдэхэн арга хэрэгсэл ойлгуулхадаа, нютаг нютагай хэлэнэй диалектын илгаануудта тусгаар анхарал табигдажа, багша нютагай хэлэнэй онсо шэнжэнүүдые хараадаа абажа, абяан ба үзэгүүдые үгэ соо зүбөөр үгүүлжэ, бэшэжэ, хуралгада тусгаар упражнени саг үргэлжэ дүүргүүлхэ болоно. Олонхи үгэнүүд хэлэгдэхэндээ адляар бэшэгдэдэг ха юм. Гэбэшье зарим абяанууд үгүүлэгдээшэхээ ондоо үзэгөөр тэмдэглэгдэдэг бшуу. Жэшэнь, *адхана, худха*. Программа соо үгы лексическэ ба грамматическа талаһаань хаража үзэхэ гэхэн эрилтэ табигдана. Лексикээр теоретическэ мэдээнүүдые ойлгуулха гэхэн асуудал табигданагүй, харин грамматикын ба орфографиин дүримүүдые үзэхэ зуураа гансал практическа упражненинуудые дүүргэхэ болоно.

Хурагшад үгэ гээшэ бодото байдалай элдэб юмэнүүдые харуулхан элдэб удхатай байдаг, мэдүүлэл соо, илангаяа холбоотой хэлэлгэ соо ороходоо, бүри шэнэ удхатай болодог, ондо ондоогоор үгүүлэгдэдэг, үгэнүүд дүтэрхы гү, али тад ондоо удхатай байжа болодог гэхэн ойлгосо абаха болоно.

Үгын бүридэл 3-дахи класста үзэгдэхэ. Тиэхэдэ хуури ба залгалта тухай ойлгуулаад, тэдэниие бэшэхэ дүримүүдтэйн танилсуулха. Үгын хуури соо тодо бэшэ түргэн аялгануудые, үгын хүүлдэ тодо бэшэ ээ, эй аялгануудые бэшэхэ дүримдэ анхарал табигдаха. Үгын үндэхэн ба суффикс тухай түрүүшын ойлгосо абаха болоно.

Хэлэлгын хубинууд тухай ойлгосонууд 2-дохи класстаа эхилжэ үгтэнэ. Хэлэлгэ сооһоо *хэн? юун? юу хэнэб? ямар?* г.м. асуудалда харюусаһан үгэнүүдые оложо хуралга хадаа юумэ, шанар тэмдэг, үйлэ нэрлэхэн үгэнүүдтэй танилсуулна.

Гурбадахи класста "Юумэнэй нэрэ", "Тэмдэгэй нэрэ", "Глагол" гэхэн ойлгосонууд ба терминуудые ойлгожо абаха.

Тус класста хэлэлгын хубинуудай удхые хүсэд хайнаар ойлгоод, саашань тэдэнэйнгээ зарим шэнжэнүүдтэй танилсаха. Жэшэнь, юумэнэй нэрэнүүд хэлэлгэ соо ороходоо, бусад үгэнүүдтэй холболдохын тула элдэб залгалтануудые абадаг (зохилдол, падеж тухай дурдангүй) гэжэ практическа ойлгохо, нэгэнэй ба олоной тоодо байһан юумэнэй нэрэнүүдтэй танилсаха. Глаголой хуури ба залгалтануудтай танилсаха.

БЭШЭЛГЭДЭ НУРГАЛГА (Сэбэр бэшэлгэ)

Сагай үсөөн дээрээ сэбэр бэшэлгээр хэгдэхэ хүдэлмэридэ тусхай хэшээл хараалагданагүй, тиимэхээ бэшэлгын хэшээл сооһоо сэбэр бэшэлгэдэ 8-10 минута сагые 2—3-дахи классуудта неделидээ 2-3 дахин, харин 4-дэхи класста неделидээ 1-2 дахин үгэжэ байбал таарамжатай.

Сэбэр бэшэлгые яажа, ямараар ябуулха тухай класс буридэ программаар хараалагдана.

Хоёрдохи-дүрбэдэхи классуудта сэбэр бэшэлгые, программын ёһоор бэшэгдэхэхээ гадна, мүн бэшэхэдэ бэрхэтэй ямар нэгэн үзэгүүдые гү, али тэдэнэй холболтонуудые бэшэжэ хуралга, бэшэмэл гү, али хэблэмэл текстнээ буулгажа бэшэлгэ, багшын уншалга доро бэшэлгэ, тоололго доро бэшэлгэ байжа болоно.

Эхин классуудай хурагшадай али бүхы бэшэлгэнь нягта сэбэр, эли тодо ба алдуугүй байха ёһотой. Хурагшадай бэшэжэ хуралгын зорилго иимэ:

- 1) абяе үзэгтэ "оршуулха" (фонетико-графическа бэшэлгэ тухай хэлэгдэнэ);
- 2) үзэг, үгэ, мэдүүлэл зүбөөр, эли тодоор бэшэхэ, номһоо, самбарһаа буулгажа бэшэхэ, багшын уншалга доро бэшэхэ, бэшэһэнээ шалгаад, гаргаһан алдуунуудаа заһаха;
- 3) хараһан, дуулаһан тухайгаа, өөрынгөө ханал бодолые найруулан бэшэжэ хуралга - эдэ болоно. Дээрэ дурдагдаһан шадабари ба дүршэлнүүд бага багаар, дүрбэн жэлэй туршада бөөлүүлэгдэхэ.

УЧЕБНЭ--ТЕМАТИЧЕСКА ТҮСЭБЛЭЛГЭ

№	Хэшээлэй темэ	Үгтэһэн саг
1.	Абяан болон үзэгүүд	11
2.	Үгын бүридэл	5
3.	Абтаһан үгэнүүд	5
4.	Хэлэлгын хубинууд	31
5.	Мэдүүлэлнүүд	7
6.	Хэлэлгын нюусанууд	11
7.	Резерв	2

Хэрэглэгдэһэн хуралсалай методическа хүсэд суглуулбари

1. Дылыкова Р.С., Базаргуруева Т.Б., Дугарова Д.Б. Буряад хэлэн. 3 класс.- Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2011 он

2. Дылыкова Р.С., Базаргуруева Т.Б., Дугарова Д.Б. Ажалай дэбтэр. 3 класс.- Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2011 он

3. Дылыкова Р.С., Базаргуруева Т.Б., Дугарова Д.Б. Методическа дурадхалнууд. Буряад хэлэн. 3 класс.- Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2011 он

4. Дылыкова Р.С. Буряад хургуулиин программанууд. Буряад хэлэн. 1-4 классуд. Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2013 он

БУРЯД ХЭЛЭНЭЭР ТЕМАТИЧЕСКЭ ТУСЭБ

№	НАЗВАНИЕ РАЗДЕЛА	ТЕМА УРОКА	КОЛ-ВО ЧАСОВ
1		Түрэл найхан буряад хэлэн.	1
2		Абяан ба үзэгүүд. Алфавит, аялган ба хашалган, аялган абяануудай илгаа.	1
3		Хэлэмнай. Түрэл буряад хэлэмни	1
4		Аялганай тааралдал, хубарил, нугарал	1
5		Аялган үзэгүүдые зүб бэшэлгэ: у-у, уу-уу, уй-үй.	1
6		Үгын хаана ИИ – Ы үзэгүүдые бэшэхэб?	1
7		Үгын хаана өө – ээ үзэгүүдые бэшэхэб?	1
8		Үгын хаана ЭЭ – ЭЙ үзэгүүдые бэшэхэб?	1
9		Хатуу ба зоолэн хашалганууд	1
10		Словарь, словарна угэнууд	1
11		Шалгалтын худэлмэри	1
12		Үгын үндэһэн. Түрэл үгэнүүд	1
13		Суффикс	1
14		Үгын залгалта. Нэгэ тухэлтэй үгэнүүд. Гараһан һуури	1
15		Үгын анхан һуурида <i>б,л,м,р</i> хашалгануудай удаа тодо бэшэ аялгануудай бэшэлгэ.	1
16		Шалгалтын худэлмэри. Алдуу дээрэ худэлмэри.	1
17		Абтаһан үгын сохилто: -а,-о,-э аялгануудай бэшэлгэ.	1
18		Абтаһан үгын һүүлдэ түргэн -и бэшэлгэ.	1
19		Абтаһан үгын залгалтанууд.	1
20		Шалгалтын худэлмэри.	1
21		Алдуу дээрэ худэлмэри	1
22		Юумэнэй нэрэ, тэмдэгэй нэрэ, үйлэ үгэ	1
23		Юумэнэй нэрэ - хэлэлгын хуби.	1
24		Юумэнэй нэрэ - хэлэлгын хуби.	1
25		Олоной тоодо юумэнэй нэрэ ямар залгалтануудые абадаг бэ? Юумэнэй нэрын нэгэнэй болон олоной тоо.	1
26		Юумэнэй нэрын түхэлнүүд ямар нэрэтэйб? Юумэнэй нэрын хубилалга	1
27		Нэрын падеж. Нэрын падеж Нэрлүүлэгшэ.	1
28		Хамаанай падеж.	1
29		Зүгэй падеж.	1
30		Зэбсэгэй падеж.	1
31		Хамтын падеж.	1
32		Гаралай падеж	1
33		Изложени	1

34	Дахуул үгэ гэжэ юун бэ?	1
35	Дабталга	1
36	Шалгалтын хүдэлмэри	1
37	Алдуу дээрэ худэлмэри	1
38	Тэмдэгэй нэрэ. Асуудал, хэрэглэлгэ	1
39	Юумэнэй нэрэтэй холбоон	1
40	Юрын гэшүүн - элирхэйлэгшэ	1
41	Адлирхуу болон харша удхатай үгэнүүд	1
42	Шалгалтын хүдэлмэри.	1
43	Алдуу дээрэ худэлмэри	1
44	Үйлэ үгэ - хэлэлгын хуби.	1
45	Мэдүүлэлэй шухала гэшүүн хэлэгшэ	1
46	Үйлэ үгын нууриин тодо бэшэ а,о,э аялгануудай бэшэлгэ	1
47	Үйлэ үгын нуури, залгалта. Үгын бүридэлөөр шүүлбэри. Үйлэ үгын сагууд тухай мэдэсэ	1
48	Үйлэ үгын мүнөө саг	1
49	Үйлэ үгын үнгэрһэн саг	1
50	Үйлэ үгын ерээдүй саг	1
51	Үйлэ үгэ тухай дабталга	1
52	Үйлэ үгэ тухай дабталга. Шалгалтын хүдэлмэри.	1
53	Мэдүүлэл дабталга	1
54	Мэдүүлэлэй янзанууд	1
55	Хуряангы болон дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүүд	1
56	Мэдүүлэл соохи үгэнүүдэй холбоон.	1
57	Мэдүүлэлэй шухала ба юрын гэшүүд:элирхэйлэгшэ, нэмэлтэ.	1
58	Шалгалтын хүдэлмэри. Алдуу дээрэ худэлмэри	1
59	.Текст. Гол удха	1
60	Домоглол, зураглал. Бодомжолго	1
61	Текстын хубинууд. Нэрлэлгэ	1
62	Фразеологизмууд	1
63	Үгын сэхэ ба шэлжэһэн удха	1
64	Синонимууд, антонимууд, омонимууд.	1
65	Амаршалга бэшэлгэ.	1
66	Бэшэг бэшэлгэ.	1
67	Шалгалтын хүдэлмэри. Алдуу дээрэ худэлмэри	1
68	Жэлэй эсэсэй шалгалтын худэлмэри	1
69	Резерв	1
70	Резерв	1